

Abraham i Det nye testamentet

Navnet Abraham er ofte nevnt i Det nye testamentet: 13 ganger i Lukasevangeliet, 4 ganger i Matteusevangeliet, 7 ganger i Johannesevangeliet (alle gangene i kapittel 8), 4 ganger i Apostlenes gjerninger (flest ganger i forbindelse med Stefanus' tale i kapittel 6-7), 4 ganger i kapittel 4 av Romerbrevet og flere ganger i kap. 9-11 som omhandler Israels frelse, 7 ganger i Galaterbrevet, 10 ganger i Hebreerbrevet, 2 ganger i Jakobs brev og 1 gang i 1. Peters brev. Det er ikke overraskende, for han er jo Israels stamfar. Det var til ham Gud ga løftet om et folk og et land.

At Abraham er omtalt i det «jødiske» Matteusevangeliet, er svært naturlig. Men at han ikke nevnes i Markusevangeliet en eneste gang, må vi bare konstatere. Det har kanskje sin grunn i at dette evangeliet er bygd omkring historier om Jesu gjerninger.

Heller ikke Bibelens siste bok, Åpenbaringsboken, nevner Abraham.

Det er selvsagt ikke antall ganger Abraham nevnes som er viktig, men hvilken teologisk betydning han har. La oss derfor se på de ordene og avsnittene i Det nye testamentet som sier mest om Abraham.

Ættelisten

Matteusevangeliet er skrevet til Jesustroende jøder. Ættelisten (kapittel 1) begynner derfor ganske naturlig med Abraham. «*Dette er ættetavlen til Jesus Kristus, Davids sønn og Abrahams sønn. Abraham fikk sønnen Isak ...*» osv. (1,1f). Gud ga Abrahams sønnesønn, Jakob, navnet Israel. Og Jakob fikk hele 12 sønner som kom til å bli Israels 12 stammer. Vi begynner å se oppfyllelsen av løftet til Abraham om en stor ætt.

Etter patriarkene Abraham, Isak og Jakob er det David som blir den viktigste i Israels historie. «*Altså er det i alt fjorten slektsledd fra Abraham til David ...*», skriver Matteus (vers 17). David er Israels konge, Den salvede, det betyr Messias (hebraisk: מָשִׁיחַ Mashiach). På gresk blir dette navnet Χριστός (Christós).

I Lukasevangeliet, som er skrevet av en ikke-jøde til hedningkristne, er det annerledes. Der er ættelisten slik (kap. 3, vers 23ff): «*Jesus var omkring tretti år gammel da han begynte sin gjerning. Han ble holdt for å være sønn av Josef, som var sønn av Eli,²⁴ ... sønn av Juda,³⁴ sønn av Jakob, sønn av Isak, sønn av Abraham, sønn av Tarah, sønn av Nahor,³⁵ ...³⁸ sønn av Enosj, sønn av Set, sønn av Adam, sønn av Gud.*» Ættelisten går motsatt vei og begynner med Jesus. Derfra går den via de store i Israels historie – David, Moses og patriarkene – tilbake til menneskehetens begynnelse ved Adam.

Guds løfte til Abraham

Allerede i Marias lovsang i Lukas-evangeliet (kap. 1,46ff) leser vi at løftet Gud ga Abraham, var et levende håp for de fromme i Israel: «*Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min frelser ...*», synger Maria. Hun avslutter lovprisningen med troen på at Gud holder sitt løfte til Israel: «*Han tok seg av Israel, sin tjener, og husket på sin miskunn slik han lovet våre fedre, Abraham og hans ætt, til evig tid.*»

«*Abraham og hans ætt*» må forstås som Israel, det jødiske folk. Maria ser at løftet er i ferd med å oppfylles i det barnet hun bærer, Jesus – Frelseren Messias. Engelen sier til henne (1,30ff): «*Han skal kalles Den Høyestes Sønn, og Herren Gud skal gi ham hans far Davids trone. Han skal være konge over Jakobs hus til evig tid ...*». David er forbildet på Israels Messias, den salvede kongen. «Jakobs hus» er identisk med Israel. Allerede i dette ordet fra Guds budbringer (engelen) fremgår det at Jesus, som oppfyllelsen av løftet til Abraham, er mer enn konge for Israel og mer enn en jordisk Messias. Samtidig taler disse tekstene om at forventningen til Messias har med Israel som nasjon og land å gjøre, liksom løftet til Abraham også har med en nasjon og et landområde å gjøre.

Sakarjas lovsang (1,68ff) uttrykker på en tydelig måte Guds løfte til Abraham: «*Velsignet er Herren, Israels Gud, for han har sett til sitt folk og forløst det. Han har oppreist for oss et horn til frelse, i sin tjener Davids hus ... Han viste miskunn mot våre fedre og husket på sin hellige pakt, den ed han ga som løfte til Abraham, vår far, så vi frelst fra fiendehånd ...*»

I Sakarjas lovsang er oppfyllelsen av løftet til Abraham – og pakten med Abraham – begrenset til Israels hus. Både «sitt folk» og «Davids hus» betyr Israel. Vi må se på senere tekster i Det nye testamentet for å finne ut om løftene om nasjonen og landet Israel utvides.

Abrahams barn og Guds rike

Det neste stedet Abraham nevnes i Lukasevangeliet (med parallell i Matteus 14,21-23), er i kap. 13,22ff: «*Kjemp for å kommen inn gjennom den trange døren! For jeg sier dere: Mange skal forsøke å komme inn, men ikke klare det ...*» Så sier Jesus om dem som blir stående utenfor: «*Der skal dere gråte og skjære tenner når dere ser Abraham og Isak og Jakob og alle profetene i Guds rike mens dere selv blir kastet utenfor. Fra øst og vest og fra nord og sør skal mennesker komme og sitte til bords i Guds rike. Da skal noen som er de siste, bli de første, og noen som er de første, bli de siste.*»

Dette er utfordrende ord for oss, men ikke mindre for de jødiske tilhørerne som regnet seg som Abrahams barn og derfor nærmest var sikret plass i Guds rike. Men her forteller Jesus at **hedningfolk fra alle verdens hjørner** skal få plass ved Guds bord og at noen som i utgangspunktet er de første – altså jøder -, blir de siste. Jøder som hadde fått løftet, kan komme til å bli utenfor og bare måtte se på Abraham, mens folk blant hedningene, som ikke hadde del i løftet fra begynnelsen, får sitte til bords med ham i Guds rike!

Med det sterke etiske perspektivet i evangeliet forteller Lukas også Jesu liknelse om den rike mannen og Lasarus (16,19ff). Det å tilhøre det folket som roser seg av å være Abrahams ætt «etter kjødet», er ikke noen garanti for å bli frelst. Abraham svarer den rike, men ubarmhjertige, mannen slik: «*Husk, mitt barn, at du fikk alt det gode mens du levde, og Lasarus fikk det vonde. Nå trøstes han, mens du er i pine.*»

Johannes 8

Enda tydeligere blir spørsmålet om frelse for Abrahams ætt «etter kjødet» i Johannesevangeliet kap. 8 vers 31ff. Jesus sier til de jødene som er kommet til tro på ham, at det er når de blir i *hans* ord at de er hans disipler. Deretter tar samtalen en ny retning: «*Vi er Abrahams ætt,*» svarer jødene.

Jesus fortsetter: «*Jeg vet at dere er Abrahams ætt ... Var dere Abrahams ætt, gjorde dere som Abraham. Men dere vil drepe meg ... Det gjorde ikke Abraham.*»

Så følger Jesu svært provoserende ord: «*Dere gjør som deres egen far ... Dere har djevelen til far ...*»

Sier Jesus virkelig at de som kaller seg Abrahams barn, har djevelen til far? Ja! Sier Jesus at de som er **Abrahams etterkommere «etter kjødet», ikke nødvendigvis er Abrahams åndelige barn?** Ja! Sier Jesus at det bare er de som tror på ham og «blir i hans ord», som kan regnes som Abrahams barn? Ja!

Deretter blir samtalen bare mer og mer tilspisset. Den avsluttes slik (vers 56-59): «*Deres far Abraham jublet over å skulle se min dag. Han fikk se den dagen og frydet seg.*» «*Du er ennå ikke femti år og har sett Abraham?» sa jødene. Jesus svarte: «Sannelig, sannelig, jeg sier dere: «Før Abraham var, er jeg» (gresk: 'ego eimi). –Jesus kalte seg ved Guds eget navn! I jødenes ører var det blasfemi.*

«*Da tok de opp steiner for å kaste på ham. Men Jesus skjulte seg for dem og forlot tempelplassen.*»

Kort oppsummert betyr dette at Jesus gir jødene rett i at de er Abrahams barn ifølge genealogien, men de er kun Abrahams barn i åndelig forstand om de vil tro på Jesus. Vil de ikke tro på Jesus, har de djevelen til far.

Johannes Døperen om hvem som er Abrahams barn

Matteus skriver om Johannes Døperen (kap. 3): «*Men da han så at mange av fariseerne og saddukeerne kom for å bli døpt, sa han til dem: «Ormeyngel! Hvem har lært dere hvordan dere skal unnsnippe den vreden som skal komme? Bær da frukt som svarer til omvendelsen! Og tro ikke at dere kan si til dere selv: 'Vi har Abraham til far'. For jeg sier dere: Gud kan reise opp barn for Abraham av disse steinene ...»*

Vi kan trekke to konklusjoner. Én: Blant jødene selv på Det nye testamentets tid var det diskusjoner om hvem som var Abrahams barn.¹ To: Urkirkens teologi ble at bare de jødene som trodde på Jesus som Israels frelser og Messias, var Abrahams (åndelige) barn.²

Apostlenes gjerninger

Peter sier til jødiske tilhørere i talen etter at en lam mann er blitt helbredet (Apg kap. 3): «*Moses har sagt: 'Herren Gud skal la det stå fram en profet ... Hver og en som ikke hører på denne profeten, skal utryddes av folket ...' Dere er barn av profetene og har del i den **pakten som Gud opprettet med fedrene** da han sa: 'I din ætt skal alle slekter på jorden velsignes.' Gud lot sin tjener (Jesus) stå fram for dere først og sendte ham for å velsigne dere når hver og en vender om fra sin ondskap.»*

Igjen blir det gjort klart at Guds løfte til og pakt med Abraham blir oppfylt i Jesus. Den som er avvisende til Jesus, stiller seg utenfor løftet og pakten.

Avsnittet i Apostlenes gjerninger som flest ganger nevner Abraham, er Stefanus' tale i kapittel 7: «*Brødre og fedre, hør på meg! Herlighetens Gud viste seg for **vår far Abraham** mens han bodde i Mesopotamia ... Gud sa til ham: 'Dra bort fra landet ditt og fra slekten din til det landet jeg vil vise deg!' ... Han (Gud) lovet å gi ham og hans ætt landet til eiendom ... Og Gud sa til ham at ætten hans skulle bo som innflyttere i et fremmed land ... Siden ga Gud ham omskjæringspakten ...»*

Stefanus fortsetter (vers 37ff): «*Tiden nærmet seg da Gud skulle innfri det **løftet han hadde gitt Abraham.***» Stefanus knytter oppfyllelsen av løftet til utgangen fra Egypt under ledelse av Moses og

¹ [esseerne – Store norske leksikon \(snl.no\)](http://snl.no/esseerne)

² Til videre refleksjon: [What Does the Bible Say About Children Of Abraham? \(openbible.info\)](http://openbible.info)

[What the Bible says about Abraham's Spiritual Children \(bibletools.org\)](http://bibletools.org)

[The Children of Abraham | Reformation Corner \(wordpress.com\)](http://wordpres.com)

[Abrahams barn, bibeltolkning og evangeliets universalitet \(ansgarhoyskole.no\)](http://ansgarhoyskole.no)

ingangen i Kanaans land under ledelse av Josva. Deretter taler Stefanus om Salomos tempel i Jerusalem. Men, sier han: «*Den høyeste bor ikke i noe som er bygd av menneskehånd ...*» Til slutt kommer Stefanus med et kraftig verbalt utsagn mot dem som ikke vil tro på Jesus. Det fører til at han blir steinet.

Kort oppsummert kan vi si: Stefanus anerkjenner at det jødiske folket er Abrahams ætt etter løftet, men de som ikke vil tro at Jesus er oppfyllelsen av både løftet til Abraham og alle profetenes ord, er «*stivnakket og uomskåret både på hjerte og ører. De står Den hellige ånd imot*» (vers 51).

Paulus' teologi i Romerbrevet og Galaterbrevet

Romerbrevets og Galaterbrevets teologi handler om rettferdiggjørelse ved tro, ikke gjennom gjerninger. Og den saken gjelder både jøder og hedninger – på lik linje.

Romerbrevet innledes med at Jesus er av Davids ætt. Her er altså Abraham ikke nevnt, selv om menigheten i Rom besto av både jøder og ikke-jøder. Det er først når Paulus skriver om hvordan vi blir frelst, at Abraham blir viktig (kapittel 4): «**Abraham trodde Gud, og derfor regnet Gud ham som rettferdig** (vers 3) ... *Men Skriften sier ikke dette bare for hans skyld, det gjelder også oss: Vi skal bli regnet som rettferdige når vi tror på ham som reiste Jesus, vår Herre, opp fra de døde*» (vers 23ff).

Om løftet til Abraham skriver Paulus (vers 16ff): «*Derfor fikk Abraham løftet fordi han trodde ... Da kan løftet stå fast for hele hans ætt, ikke bare for dem som har Loven (=Moseloven), men også for dem som har samme tro som Abraham. Han er jo far til oss alle, slik det står skrevet: 'Jeg har gjort deg til far for mange folkeslag ... som det står skrevet: Så tallrik skal ætten din bli.*»

Her blir det tydelig: Løftet til Abraham gjelder alle som tror på Jesus Kristus: «*Så tallrik skal ætten din bli.*» Det som ikke nevnes, er landløftet til Israel. Landløftet er heller ikke nevnt i kapitlene som handler om Israels frelse (kap. 9-11). Men kan vi dermed trekke den slutning at landløftet ikke gjelder? Er det mulig å skille folket Israel fra landet Israel? Skal vi finne svaret på det spørsmålet, kreves et nytt bibelstudium.

Det vi *må* understreke ut fra Romerbrevet 9-11 er at det ikke gir rom for den erstatningsteologien som har herjet store deler av den kristne kirke gjennom historien; at kirken skulle erstatte Israel. Tvert imot understreker Paulus både sin egen jødiske tilhørighet, at Guds frelsesåpenbaring er gitt gjennom det jødiske folket, jødernes førsterett til evangeliet, jødernes og hedningenes enhet i Jesus Messias – og selvsagt at Jesus selv var jøde.

I **Galaterbrevet** har Paulus et oppgjør med dem som hevder at det er nødvendig å holde Moseloven for å bli frelst. Han viser til Abraham som eksempel på at en blir frelst uten loven. Abraham levde jo før Loven ble gitt til Moses. «*Gud ga løftene til Abraham og hans ætt* (3,16) ... *Det var ved sitt løfte Gud skjenket arven til Abraham*» (3,18). Så følger Paulus' konklusjon: «**Hør dere Kristus til, er dere Abrahams ætt og arvinger etter løftet**» (3,29). Sagt på en annen måte: Det er bare den som hører Kristus til, som får del i løftet til Abraham.

Paulus utdyper sin undervisning ved å sammenligne de to paktene – Abrahamspakten og Sinaipakten (4,21ff): «*Abraham hadde to sønner, en med slavekvinnen og en med den frie kvinnen. Slavekvinnens sønn ble født etter naturens orden, den frie kvinnens sønn ble født ved Guds løfte. Dette har en dypere mening. Kvinnene står nemlig for to pakter. Den ene, Hagar, er pakten fra Sinai-fjellet; hennes barn blir født til slaveri. Hagar er Sinaifjellet i Arabia og svarer til det nåværende Jerusalem, som lever i slaveri med sine barn. Men det Jerusalem som er i det høye, er fritt, og det er vår mor ...*» Her ligger det mye teologisk sprengstoff. Det gjorde det i alle tilfeller for menigheten i Galatia.

Hebreerbrevet

Den teologiske forståelsen som vi finner hos Paulus, føres videre og utdypes i Hebreerbrevet. Abrahams navn er nevnt åtte ganger i kapitlene 6, 7 og 11: «*Da Gud ga Abraham løftet, sverget han ved seg selv ...: 'Sannelig, jeg vil velsigne deg rikt og gjøre din ætt uendelig tallrik.' Og Abraham ventet tålmodig og fikk det Gud hadde lovet ham*» (6,9ff).

Så skriver Hebreerbrevets forfatter om **Abraham og Melkisedek** (kapittel 7). I 1. Mosebok 14,17ff leser vi at «*Melkisedek, kongen i Salem, kom ut med brød og vin. Han var prest for Den høyeste. Han velsignet Abram og sa: 'Velsignet er Abram av Gud, Den høyeste ...'*» Det interessante spørsmålet her er hvem Melkisedek er. Navnet Melkisedek er satt sammen av to ord: Mælæk – som betyr konge – og Sædæk (Zædæk) som betyr rettferdig. Han er konge i Salem – i Fredens rike.

Melkisedek er ikke av Abrahams ætt, men han er prest og konge i en og samme person. Han er en annerledes prest enn Aron, Moses' bror og første øversteprest.

Salme 110,4 forteller hva en tenkte i Israel om sammenhengen mellom Messias og Melkisedek: «*Du er prest til evig tid på Melkisedeks vis*». «På Melkisedeks vis» betyr «på samme måte». Messias skal altså være Rettferds Konge og den presten som er før Abraham og som Abraham må få velsignelse fra. Hebreerbrevet gir oss det fulle svaret på hvem Melkisedek egentlig er: Jesus Messias.

Øversteprestens oppgave var blant annet å bære fram offer hver dag (vers 27), men det trenger ikke Jesus. «*Offeret har Jesus båret fram én gang for alle da han ofret seg selv*» (vers 27). Jesus er mer enn øverstepresten. Han er «*prest til evig tid av samme slag som Melkisedek*» (vers 17). Jesus er «*mellommann for en ny pakt*», skriver Hebreerbrevets forfatter.

(Vi anbefaler videre studium av Hebreerbrevets teologi om Jesus.)

Abraham er selvsagt med i Hebreerbrevets liste over **troforbilder**. Det heter om Abraham: «*I tro var Abraham lydig da han ble kalt, så han dro til et land som han skulle få i arv ... I tro levde han som fremmed i det landet Gud hadde lovet ham. Han bodde i telt sammen med Isak og Jakob, som var medarvinger til det samme løftet. For han ventet på byen med de faste grunnvollene, den som har Gud til byggmester og skaper*» (vers 8ff). Det siste viser at Abraham (ifølge Hebreerbrevet) hadde et perspektiv utover det jordiske landet Israel.

«*I tro fikk også Sara kraft til å grunnlegge en ætt ... Fra én mann, som var uten livskraft, kom det derfor en ætt så tallrik som stjernene på himmelen og så talløs som sanden på havets strand*» (vers 11ff). Også dette må peke utover Israels folk, nemlig til at alle folkeslag skal velsignes i Abraham.

Det siste Hebreerbrevet forteller om Abraham, er: «*I tro bar Abraham fram Isak ... Dette ble sagt til ham: 'Gjennom Isak skal du få en ætt som skal kalles din.' Og så avsluttes avsnittet om trosforbildene slik: «Alle disse fikk godt vitnesbyrd for sin tro, men de oppnådde ikke å få det som var lovet. Gud så for seg noe som er bedre for oss: at de ikke skulle nå fram til fullendelsen uten oss*» (kapittel 11,39f). Da blir det store spørsmålet: Hva betyr det med hensyn til løftene til Abraham om et folk og et land?

Guds plan med Israel blir tema på Timoteus-samlingen 7. mai. Da vil vi blant annet studere Romerbrevet kap. 9-11.